

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Musayeva Matluba

Boymatova Oysara

Kenjayeva Maqsuda

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti 4-bosqich (sirtqi) talabasi

Annotatsiya : Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik xususiyatlari har tomonlama o'rganilib, turli tomonlardan ko'rib chiqildi. Avvalo, maktabgacha yoshdagi bolaning psixologik salomatligining asosiy mezonlari ko'rib chiqiladi. Ta'lim va tarbiya tizimida o'zlashtirilgan bilimlar hajmi asosiy bo'lib, shaxsning psixologik salomatligi ikkinchi o'rinda turadi. Shuning uchun hayotdan qoniqish yo'qligi, har xil qo'rquv va fobiyalar. Bola shaxsini shakllantirishda oiladagi munosabatlar muhim o'rin tutadi, o'qituvchi va ota-onalar o'rtasidagi munosabatlar nihoyatda muhimdir. Uyda va umumiy ta'lim muassasasida rollarni to'g'ri tartibga solish bilan bolaning rivojlanishi to'g'ri bo'ladi. Ta'sirning tashqi omillari, ya'ni ijtimoiy vaziyat, o'yin orqali kattalar hayoti bilan tanishish va maktabgacha yoshdagi bolaning ichki xususiyatlari. Hayotning har bir yilida maktabgacha yoshdagi bolaning e'tiborining o'ziga xos xususiyatlari sezilarli o'zgarishlarga uchraydi, ular dinamikada va barcha ko'rinishlarda (sezgi, intellektual, vosita) hisobga olinishi kerak. Ushbu yosh toifasi har birining psixologik xususiyatlarini batafsilroq ko'rib chiqish uchun shaxsiyat shakllanishining uch bosqichiga bo'lingan.

Abstrakt :Maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik xususiyatlari turli tomonlardan hisobga olingan holda har tomonlama o'rganilgan. Birinchidan, maktabgacha yoshdagi bolaning psixologik salomatligining asosiy mezonlari hisoblanadi. Ta'lim va ta'lim tizimida asosiy bilimlar hajmi mavjud bo'lsa, insonning psixologik salomatligi ikkinchi o'rinda turadi. Shuning uchun hayotdan qoniqish yo'qligi, har xil qo'rquv va fobiyalar.

Kalit so'zlar : Oilaviy munosabatlar bolaning shaxsiyatining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi, o'qituvchi va ota-onaning tanqidiy aloqalari. Uyda va ta'lim muassasasida bolaning rivojlanishidagi rollarni to'g'ri taqsimlash to'g'ri bo'lsa. Ta'sir etuvchi tashqi omillarni, ya'ni ijtimoiy vaziyatni hisobga olgan holda. O'yin orqali balog'atga etishish va maktabgacha yoshdagi bolaning ichki xususiyatlari. Ta'lim va tarbiya jarayonlari ota-onalar va o'qituvchilarning tabiiy va asosiy istagidir. Kattalar bolalarga eng yaxshisini berishga harakat qiladilar, lekin mezon bolaning shaxsiyatining ichki uyg'unligi va yaxlitligi emas, balki olingan bilimlar miqdoridir. Zamonaviy tibbiyot surunkali kasalliklarning 30-40 foizi psixogen asosga ega ekanligini ta'kidlaydi. Muammoning ildizini topish uchun o'rtacha zamonaviy bolaning normadan qanchalik uzoqda ekanligini tahlil qilish kerak. Shunday qilib, shaxsning psixologik salomatligining asosiy ko'rsatkichlari: O'zini har tomonlama qabul qilish, ya'ni. "Men" ning ijobiy qiyofasi;

Refleksiya – o'z-o'zini bilish vositalaridan biri sifatida; O'z-o'zini o'zgartirish, o'z-o'zini rivojlantirish, o'zini o'zi anglash istagi

Zamonaviy tadqiqotlar natijalari psixologik salomatlik buzilishining bolalarning maktabdagi muvaffaqiyati bilan bev osita bog'liqligini ko'rsatadi. Anksiyetening sezilarli darajada oshishi ruhiy salomatlik kasalliklaridan biri bo'lib, keyinchalik ixtiyoriy e'tiborning pasayishiga olib kelishi mumkin. Ichki taranglik, uning namoyon bo'lishi vosita faolligi va mudofaa tajovuzkorligining kuchayishi, intizomning buzilishiga olib kelishi mumkin. Qo'rquv doimiy kuchlanishni va natijada ishlashning pasayishini, charchoqni oshiradi. Kengashda jamoatchilik javoblari, nutqlar va muloqot jarayonining o'zida qiyinchiliklar. Ko'rgazmali tajovuz salbiy e'tiborni jalb qilishga qaratilgan xatti-harakatlarning stereotiplarini qo'zg'atadi. Bolalarning psixologik salomatligining o'ta muhimligini hisobga olgan holda, ta'lim jarayonini va ushbu yosh guruhi bilan muloqot qilish jarayonini malakali tashkil etish muhimdir. Shunday qilib, maktabgacha yoshdagi bolalarda ruhiy salomatlik muammolari : tashvish, qo'rquvning kuchayishi, kuchlanishning kuchayishi, tajovuzkorlik, noaniqlik, vosita disinhibisyonu, izolyatsiya, aloqa buzilishi va boshqalar. Bolaning rivojlanishidagi tabiiy adaptiv jarayonlarni buzmaslik uchun patologik qo'rquvni odatdagidan, funktsional ahamiyatga ega bo'lganidan ajratish muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://minikar.ru/uz/horoscopes/detskaya-psihologiya-doshkolnaya-psihologiya-podborka-knig/>
2. <http://library.navoiy-uni.uz/files/nishonova%20z.%20bolalar%20psixologiyasi%20va%20uni%20o'qitish%20metodikasi.pdf>